

Όταν τὸ Ἴνστιτούτον τοῦτο ἀρχίσῃ ἀποδίδον, τότε καὶ μόνον τότε θὰ ἔχουν ἀνὰ χεῖρας οἱ Ἕλληνες ἰατροὶ προφυλακτικὰ ἐμβόλια καὶ ὀρούς δραστηκῆς ἐνεργείας καὶ προσηρμοσμένους πρὸς τὴν ἑλληνικὴν νοσολογίαν.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ.—Σχέσεις μεταξὺ τῶν σεισμικῶν φαινομένων καὶ ἠφαιστειακῶν ἐκδηλώσεων ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει καὶ τῇ Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι.

ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ.—Τὸ κόστος στοιχειώδους συντηρήσεως κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς (1940 - 1941), ὑπὸ Σ. Ἀγαπητίδη καὶ Ν. Πιζάνια*. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Τριανταφυλλοπούλου.

Ι. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΣ

Ἀντικείμενον τῆς παρούσης ἐργασίας εἶναι ἡ παρακολούθησις τῆς πορείας τοῦ κόστους ζωῆς κατὰ τὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς εἰς τὴν περιοχὴν Ἀθηνῶν - Πειραιῶς. Ἐκρίναμεν ἐν τούτοις σκόπιμον νὰ ἐπεκτείνωμεν χρονικῶς τὴν ἐρευνάν μας κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν ὁλόκληρον τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1941 μέχρι Δεκεμβρίου 1944, ἧτοι πλήρη τετραετίαν.

Ὡς βάσις τῆς συγκρίσεως ἐλήφθη τὸ κατὰ τὸ 1940 μέσον κόστος τῆς στοιχειώδους συντηρήσεως. Πρὸς τοῦτο κατηρτίσαμεν ἐνδεικτικὸν πίνακα περιέχοντα κοινὰ τινὰ εἶδη εἰς ποσότητας ἀπολύτως ἀναγκαίας διὰ τὴν στοιχειώδη διαβίωσιν τετραμελοῦς οἰκογενείας εἰς ἐποχὴν πολεμικὴν, καθ' ἣν ὁ πληθυσμὸς ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ζῇ μὲ στερήσεις. Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὴν διατροφήν συνετάξαμεν σιτηρέσιον περιλαμβάνον εἶδη ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἀπετέλεσαν πράγματι τὴν βάσιν τῆς συντηρήσεως τῆς μεγάλης μάζης τοῦ λαοῦ. Τὸ σιτηρέσιον τοῦτο συμφώνως πρὸς τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς παρέχει συνολικῶς 1800 περίπου θερμίδας ἡμερησίως κατ' ἄτομον.

Ὡς πρὸς τὰ λοιπά, πλὴν τῆς διατροφῆς, εἶδη διαβιώσεως, ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους μόνον ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα διὰ τὴν στοιχειώδη ζώην τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν περιελήφθησαν εἰς τὸν σχετικὸν πίνακα εἶδη ἱματισμοῦ, δαπάναι ἀνέσεως, μορφώσεως κ.λ.π. Ὁ πίναξ τῶν εἰδῶν διαβιώσεως τετραμελοῦς οἰκογενείας (μηνιαῖαι ποσότητες) ἔχει ἀναλυτικῶς ὡς ἐξῆς:

ΠΙΝΑΞ Ι.—*Εἶδη διαβιώσεως τετραμελοῦς οἰκογενείας*

Α'. Εἶδη διατροφῆς	Ποσότης
1. Ἄρτος	24 ὀκάδες
2. Σῖτος	4 »
3. Ἀραβόσιτος	4 »
4. Φασόλια	6 »
5. Ρεβύθια	6 »
6. Ἐλαιον	3 »
7. Γεώμηλα	4 »
8. Μακαρόνια	4 »
9. Κρέας	1 »
10. Ἴχθυς	1 »
11. Ἐλαῖαι	2 »
12. Σταφίς	6 »
13. Ζάχαρις	1 »
14. Οἶνος (ρετσίνα)	2 »
15. Λαχανικά διάφορα	20 »
Β'. φωτισμός, καθαριότης κλπ.	
1. Ξυλάνθρακες	20 »
2. Σάπων	1 »
3. Ἡλεκτρισμός	8 κιλόβάτ
4. Ὑδωρ	8 κυβικά
Γ'. Διάφορα	
1. Σολόδεσμα	1/3 ὀκ.
2. Εἰσιτήρια	50 διαδρ. τράμ
3. Σιγαρέττα	45 κυτία
4. Ἐνοίκιον	1200 δραχμαὶ (προπολεμ. βάσις)

Διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἀξίας τῶν μηνιαίων ποσοτήτων ἐκάστου εἴδους ἐλήφθησαν αἱ μέσαι μηνιαῖαι τιμαὶ τοῦ οἰκείου εἴδους εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν-Πειραιῶς, προκειμένου δὲ περὶ ἐποχῆς καθ' ἣν ἴσχυον διατιμήσεις αἱ διαπιστωθεῖσαι μέσαι τιμαὶ τῆς λαθραίας ἀγορᾶς, ἥτις καὶ ἀπετέλει τὴν γενικὴν πραγματικὴν κατάστασιν. Ὅσαμίς ἔλαβε χώραν διανομῆς, εἴτε ἐκ μέρους τοῦ Κράτους εἴτε ἐκ μέρους τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἐγένετο κατ' ἀνάγκην σύνθετος ὑπολογισμός, ἥτοι ἐσημειώθη ἡ ἀξία τῆς διανεμηθείσης εἰς τὰ τέσσαρα ἄτομα ποσότητος ἐκ τοῦ συγκεκριμένου εἴδους καὶ εἰς ταύτην προσετέθη ἡ ἀξία τοῦ ὑπολειπομένου τμή-

ματος πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ποσότητος τοῦ πίνακος με βάσιν τὴν τιμὴν τῆς ἐλευθέρως ἢ τῆς λαθραίας ἀγορᾶς. Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἀποτελεῖ καὶ τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ὑψωτικὴ ἐξέλιξις τοῦ ἡμετέρου δείκτου κόστους ζωῆς ὑπολείπεται εἰς ἔντασιν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἐσημείωσεν ὁ ἀπλοῦς δείκτης τῶν τιμῶν ἐλευθέρως ἀγορᾶς. Ἐξαίρεσις ἐγένετο μόνον ὡς πρὸς τὰ μονοπωλιακῶς προσφερόμενα εἶδη γενικῆς χρήσεως (ὔδωρ, ἤλεκτρισμός, τραχιόδρομοι) καὶ τὸ ἐνοίκιον, ὅπου ἐλήφθη ἀποκλειστικῶς ἡ ἐπίσημος τιμὴ, καθόσον αὕτη ἦτο καὶ ἡ πράγματι καταβαλλομένη τιμὴ.

II. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Με βάσιν τοὺς ὑπολογισμοὺς μας τούτους κατεστρώσαμεν τὸν κάτωθι πίνακα ἐξελίξεως τοῦ κόστους ζωῆς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πρωτευούσης, ἀφ' ἐνὸς εἰς ἀπολύτους ἀριθμοὺς (κόστος εἰς δραχμὰς) καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς ἀριθμοδείκτας (δείκται κόστους ζωῆς).

ΠΙΝΑΞ II.—Ἐξέλιξις τοῦ κόστους ζωῆς

Χρονολογία	Κόστος ζωῆς	Δείκται κόστους ζωῆς
M. O. 1940	3745	100
1941		
Ἰανουάριος	3956	106
Φεβρουάριος	3971	106
Μάρτιος	4133	110
Ἀπρίλιος	4250	113
Μάιος	5332	142
Ἰούνιος	7495	200
Ἰούλιος	11965	319
Αὐγούστος	15185	405
Σεπτέμβριος	21249	567
Ὀκτώβριος	28365	757
Νοέμβριος	46623	1245
Δεκέμβριος	60513	1613
1942		
Ἰανουάριος	70478	1882
Φεβρουάριος	98133	2620
Μάρτιος	111195	2969
Ἀπρίλιος	151919	4056
Μάιος	173307	4628
Ἰούνιος	218875	5844

Χρονολογία	Κόστος ζωής	*Δείκται κόστους ζωής
Ἰούλιος	225499	6021
Αὔγουστος	326673	8722
Σεπτέμβριος	366343	9782
Ὀκτώβριος	583848	15590
Νοέμβριος	476102	12713
Δεκέμβριος	333590	8909
1943		
Ἰανουάριος	339826	9074
Φεβρουάριος	304293	8125
Μάρτιος	340142	9082
Ἀπρίλιος	436460	11654
Μάϊος	418502	11175
Ἰούνιος	457170	12207
Ἰούλιος	547950	14631
Αὔγουστος	684055	18266
Σεπτέμβριος	791816	21143
Ὀκτώβριος	1327821	35456
Νοέμβριος	2371162	66315
Δεκέμβριος	3102640	82847
1944		
Ἰανουάριος	7919413	211466
Φεβρουάριος	11429445	305192
Μάρτιος	32185465	859425
Ἀπρίλιος	44245747	1181462
Μάϊος	115020008	3071295
Ἰούνιος	281696667	7495238
Ἰούλιος	621496118	16595357
Αὔγουστος	3940793331	105228126
Σεπτέμβριος	79478192000	2122248117
Ὀκτώβριος	6007519000000	160414392523
Νοέμβριος	28320000000000	7562082777036
Δεκέμβριος	204845000000000	54698264352470

Ὁ ἀνωτέρω δείκτης, καὶ τὰ πρὸς ἐξαγωγήν αὐτοῦ δεδομένα θεμελιώνουν τὰς ἀκολούθους παρατηρήσεις:

α'. Ἡ ἄνοδος τοῦ κόστους ζωῆς ἐσημείωσε ταχίστην πρόοδον. Ἐντὸς ἐξαμήνου ἀπὸ τῆς Κατοχῆς (Ὀκτώβριος 1941) ὑπερεπταπλασιάσθη. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943 τὸ κόστος ζωῆς ἦτο 355 φοράς μεγαλύτερον τοῦ προπολεμικοῦ, τὸν Δεκέμβριον τοῦ

1943 828,5 φορές και τὸν τελευταῖον μῆνα τῆς κατοχῆς ἦτοι τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1944 ὑπὲρ τὸ 1.600.000.000 φορές περίπου μεγαλύτερον τοῦ προπολεμικοῦ.

β'. Ὁ ρυθμὸς τῆς ἀνόδου τοῦ τιμαρίθμου ὑπῆρξε τὰ μάλιστα προοδευτικός, ἦτοι σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ἡ μηνιαία αὐξήσις τοῦ κόστους ἦτο ἐκάστοτε μεγαλύτερα. Κατὰ τὸ τελευταῖον μάλιστα ἔτος τῆς Κατοχῆς ἡ ἐπιτάχυνσις τῶν ἀνατιμήσεων ἦτο τόσον γοργή, ὥστε ὄχι πλέον ἀπὸ μηνὸς εἰς μῆνα ἀλλὰ ἀπὸ ἐβδομάδος εἰς ἐβδομάδα ἡ ἀκόμη ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν αἱ τιμαὶ ἐπολλαπλασιάζοντο.

Διὰ νὰ ἐννοηθῇ ὁ ρυθμὸς οὗτος τῆς ἐπιταχύνσεως ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ὅτι, ἐνῶ μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου 1943 ὁ δείκτης κόστους ζωῆς οἰουδήποτε μηνὸς δὲν ὑπερέβαινε τὸν τοῦ προηγουμένου μηνὸς πλέον τῶν 65%, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1943 ὁ δείκτης οὗτος σχεδὸν διπλασιάζεται ἐντὸς μηνὸς μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1944, μετὰ ταῦτα δὲ ὁ δείκτης ἐκάστου μηνὸς εἶναι πολλαπλάσιον τοῦ προηγουμένου του. Συγκεκριμένως κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1944 ὑπερεξαπλασιάσθη ὁ τιμαρίθμος τοῦ Ἰουλίου, τὸν Σεπτέμβριον εἰκοσαπλασιάσθη ὁ τοῦ Αὐγούστου καὶ τὸν Ὀκτώβριον ὁ τιμαρίθμος ἦτο κατὰ 75 φορές ἀνώτερος τοῦ Σεπτεμβρίου.

γ'. Κατὰ τοὺς τελευταίους δύο μῆνας τοῦ 1944, ἦτοι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐρεύνης καθ' ἣν δὲν ὑπῆρχε πλέον Κατοχή, ὁ τιμαρίθμος ἐξηκολούθησεν ἀνερχόμενος σημειώσας αὐξήσιν κατὰ 45 φορές ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον μέχρι τοῦ Νοεμβρίου καὶ κατὰ 8 περίπου φορές ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου. Οἱ λόγοι τῆς πορείας ταύτης τοῦ δείκτη κόστους τῆς ζωῆς καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὑπῆρξαν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ συνέχισις τοῦ ἐπιταχυνομένου ρυθμοῦ τοῦ πληθωρισμοῦ μέχρι τῆς σταθεροποιήσεως, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιήθη εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς υποτιμήσεως τῆς δραχμῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ συμπτωματικὴ λόγω σπάνιως ἀνατίμησις τῶν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης κατὰ τὴν περίοδον τῶν γεγονότων τοῦ Δεκεμβρίου.

δ'. Ἡ μόνη περίοδος κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσημειώθη ἐπὶ Κατοχῆς πτώσις τοῦ κόστους ζωῆς ὑπῆρξεν ὁ χειμὼν τοῦ 1942-43. Τοῦτο συνέβη ἐκ λόγων ψυχολογικῶν προελθόντων ἐκ τῆς αἰσιοδόξου ἀτμοσφαιρας, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου τοῦ 1942 ἀπόβασις τῶν συμμάχων εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ἡ συστηματοποίησις καὶ ἡ διεύρυνσις τῶν διανομῶν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ὡς καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ συστήματος τῶν διατιμήσεων. Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου ὅμως τοῦ 1943 τὰ συνήθη αἷτια τῆς ἀνατιμήσεως τῶν διαφόρων εἰδῶν (σπάνις, πληθωρισμὸς καὶ ψυχολογικοὶ λόγοι) ἤσκησαν καὶ πάλιν τὴν ἐπίδρασίν των με ἀποτέλεσμα τὴν ἀνευ οὐδεμιᾶς πλέον διακοπῆς ἀνοδὸν τοῦ τιμαρίθμου. Τὰ μεσολαβήσαντα εὐμενῆ πολεμικὰ γεγονότα ἤσκησαν βεβαίως εὐνοϊκὴν ψυχολογικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν τιμῶν, ἀλλ' αὕτη ἐξεδηλώθη διὰ σχετικῆς ἐπιβραδύνσεως τῆς ὑψώσεώς των μάλλον ἢ διὰ θετικῆς κάμψεως αὐτῶν. Ἡ σημειωθεῖσα ἐνίστε πτώσις τῶν τιμῶν ἔδιδε συντόμως τὴν θέσιν

της εἰς ἐντονωτέραν ὑψωσιν, ἥτις καὶ ὑπερίσχυεν ἐν τῇ ἐξαγωγῇ τοῦ μέσου ὄρου τιμῶν τοῦ οἰκείου μηνός.

III. ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΥΠΕΡΜΕΤΡΟΥ ΑΝΟΔΟΥ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

Τὰ κύρια αἰτία τῆς πρωτοφανοῦς ταύτης ἀνόδου τῶν τιμῶν ὑπῆρξαν ἡ σπάνις τῶν εἰδῶν, ὁ πληθωρισμὸς καὶ οἱ διάφοροι ψυχολογικοὶ παράγοντες.

1. Ἡ σπάνις τῶν εἰδῶν.—Ἡ διακοπὴ τῶν ἐμπορικῶν εἰσαγωγῶν, ἡ μεγάλη ὑφesiς τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος, αἱ δεσμεύσεις καὶ ἡ κατανάλωσις τῶν στρατῶν Κατοχῆς, ἡ ἐξάρθρωσις τῶν συγκοινωνιῶν καὶ ἡ ἀποκοπὴ ὁλοκλήρων τμημάτων ἀπὸ τὰ κέντρα προεκάλεσαν μεγίστην ἔλλειψιν εἰδῶν βιοτικῆς ἀνάγκης Ἡ σπάνις τῶν κυρίων εἰδῶν συντηρήσεως ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς κατοχῆς κατέστη τόσον σημαντικὴ, ὥστε ἐσημειώθησαν ἀθρόοι θάνατοι ἐκ πείνης ὡς καὶ νόσοι ἔχουσαι τὴν ἀφορμὴν των εἰς τὸν ὑποσιτισμὸν. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἠπειλήθη πρὸς στιγμὴν νὰ ἐξαφανισθῇ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τροφῆς. Τὸν κίνδυνον τοῦτον ἀπεσόβησε κατὰ κύριον λόγον ἡ σωτηρία ἀρωγῇ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Δ.Ε.Σ., χάρις εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ ὁποίου ἀνεχαιτίσθη σημαντικῶς τὸ κύμα τῶν θανάτων καὶ τῶν νόσων ἐξ ὑποσιτισμοῦ.

2. Ὁ Πληθωρισμὸς.—Ὁ περιορισμὸς τῶν ἐκ τῆς φορολογίας ἐσόδων τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἡ κάλυψις τῶν δαπανῶν κατοχῆς δι' ἑλληνικοῦ χρήματος ὤθησαν τὴν ἐκδοτικὴν μηχανὴν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς πληθωρικὴν παραγωγὴν χαρτονομίσματος. Ὁ πληθωρισμὸς ἀπέβη τοσοῦτον μᾶλλον ὀξύτερος, καθ' ὅσον παραλλήλως πρὸς τὴν ἐκδοσιν ἠϋξημένου ὄγκου χαρτονομίσματος ἐσημειοῦτο, ὡς ἐλέχθη, μείωσις τῶν κυκλοφορούντων ἀγαθῶν. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου παρέλυσαν, λόγῳ τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως, τὰ ἔσοδα τῶν διαφόρων νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου καὶ ἄλλων εὐρυτέρας σημασίας ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ὥστε ἐδέησε νὰ ἀναλάβῃ τὸ Κράτος καὶ τούτων τὰς δαπάνας διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ προσωπικοῦ των. Τὸ πληθωρικὸν χαρτονόμισμα οὕτω ἐκλήθη νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας τῆς κατοχῆς, τοῦ Κράτους καὶ μεγάλου τμήματος τῶν μισθωτῶν τῆς χώρας. Ὅθεν εὐνόητος τυγχάνει ὁ ταχὺς ρυθμὸς καὶ ἡ προοδευτικὴ ἐπιτάχυνσις τῆς ἐκδόσεως πληθωρικοῦ χαρτονομίσματος ὡς καὶ ἡ ὑψωτικὴ ἐπίδρασις τούτου ἐπὶ τῶν τιμῶν.

3. Οἱ ψυχολογικοὶ παράγοντες.—Ἡ ἀβεβαιότης ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἐπισιτιστικῆς κρίσεως ἐδημιούργει εἰς τὰ ἄτομα φόβους, τοὺς ὁποίους ἡ κερδοσκοπία ἐξεμεταλλεύετο μὲ ἀποτέλεσμα τὴν αὔξησιν τῶν τιμῶν πέραν τῶν ἐπιπέδων, τὰ ὁποῖα ἐδικαιολογοῦντο ἐκ τῆς σπάνις τῶν ἀγαθῶν καὶ τοῦ ὄγκου τοῦ χαρτονομίσματος. Ἡ διάδοσις π. χ. περὶ νέων λόγων παρατάσεως τοῦ πολέμου ἐδη-

μιούργει εἰς μὲν τοὺς παραγωγούς καὶ τοὺς ἐμπόρους διάθεσιν διαφυλάξεως τῶν κατεχομένων εἰδῶν ἢ ἀποχωρισμοῦ τῶν ἀπ' αὐτῶν ἐπὶ ἠϋξημένῳ ἀνταλλάγματι, εἰς δὲ τοὺς καταναλωτὰς καὶ τοὺς κερδοσκόπους ψυχολογίαν ἀποκτήσεως πάσῃ θυσίᾳ ἐπαρκῶν ἀποθεμάτων τροφίμων. Ἀντιθέτως πρὸς τὴν κανονικὴν πορείαν τῶν πραγμάτων καθ' ἣν ἡ αὔξησις τῆς τιμῆς ἐπιδρᾷ πτωτικῶς ἐπὶ τῆς ζήτησεως, κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς ἡ ζήτησις ἠϋξάνεν ὑψουμένης τῆς τιμῆς τῶν ἀγαθῶν. Ἀνάλογον ἀντίκτυπον εἶχεν ἡ διάδοσις καὶ ὡς πρὸς τὸ χαρτονομίσμα, καθόσον ἡ φήμη περὶ παρατάσεως τοῦ πολέμου προεξώφλει ἔντασιν τοῦ πληθωρισμοῦ. ἔδημιούργει ψυχολογίαν φυγῆς πρὸ τῆς δραχμῆς καὶ ἠϋξάνε τὴν ταχύτητα τῆς κυκλοφορίας τοῦ χρήματος μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ὑποτίμησιν τῆς ἀνταλλακτικῆς του ἀξίας.

IV Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΩΤΕΡΟΝ ΩΣ ΑΙΤΙΟΝ ΤΗΣ ΑΝΟΔΟΥ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

Διὰ τὴν ἐννοηθῆ ὅτι ἡ ἀνοδος τῶν τιμῶν καὶ τοῦ κόστους ζωῆς ὑπῆρξε ταχύτερα ἐκείνης τοῦ πληθωρισμοῦ ἀρκεῖ νὰ παραλληλίσωμεν τοὺς δείκτας τοῦ κόστους ζωῆς πρὸς τοὺς δείκτας κυκλοφορίας τοῦ χαρτονομίσματος, ὡς πράττομεν εἰς τὸν κατωτέρῳ πίνακα.

ΠΙΝΑΞ ΙΙΙ.—Παραβολὴ τοῦ δείκτου κόστους ζωῆς πρὸς τὸν δείκτην τῆς κυκλοφορίας

Χρονολογία	Δείκτης κόστους ζωῆς	Δείκτης κυκλοφορίας
M.O. 1940	100	100
1941		
Ἰανουάριος	106	145
Φεβρουάριος	106	152
Μάρτιος	110	173
Ἀπρίλιος	113	
Μαῖος	142	
Ἰούνιος	200	215
Ἰούλιος	319	214
Αὐγούστος	405	260
Σεπτέμβριος	567	302
Ὀκτώβριος	757	349
Νοέμβριος	1245	389
Δεκέμβριος	1613	436
1942		
Ἰανουάριος	1842	474
Φεβρουάριος	2620	522

Χρονολογία	Δείκτης κόστους ζωής	Δείκτης κυκλοφορίας
Μάρτιος	2969	606
Ἀπρίλιος	4056	707
Μάϊος	4628	824
Ἰούνιος	6844	981
Ἰούλιος	6021	1182
Αὔγουστος	8722	1386
Σεπτέμβριος	9782	1500
Ὀκτώβριος	15590	1881
Νοέμβριος	12713	2348
Δεκέμβριος	8909	2734
1943		
Ἰανουάριος	9074	3138
Φεβρουάριος	8125	3468
Μάρτιος	9082	3930
Ἀπρίλιος	11654	4538
Μάϊος	11175	5277
Ἰούνιος	12207	5961
Ἰούλιος	14631	7148
Αὔγουστος	18266	8655
Σεπτέμβριος	21143	10259
Ὀκτώβριος	35456	13118
Νοέμβριος	66315	18196
Δεκέμβριος	82847	23700
1944		
Ἰανουάριος	211466	30618
Φεβρουάριος	305192	40575
Μάρτιος	859425	56896
Ἀπρίλιος	1181462	116954
Μάϊος	3071295	234495
Ἰούνιος	7495238	405597
Ἰούλιος	16595357	791541
Αὔγουστος	105228126	2116450
Σεπτέμβριος	2122248117	15081701
Ὀκτώβριος	160414392523	270955780
Νοέμβριος	7562082777036	1746278196309
Δεκέμβριος	54698264352470	70237263842281

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω συγκρίσεως τῶν δύο δεικτῶν προκύπτει ὅτι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Κατοχῆς σημειοῦται ταχύτερα ὑψωτικὴ πορεία εἰς τὸν δείκτην τοῦ κόστους ἔναντι

τοῦ δείκτου τῆς κυκλοφορίας. Ἡ ἀπόστασις τῶν δύο δεικτῶν συνεχῶς ἐντείνεται διὰ νὰ γίνῃ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1941 ὑπερδιπλασία, τὸν δὲ Ὀκτώβριον τοῦ 1942 ὑπεροκταπλασία. Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου ὅμως τοῦ 1943 μέχρι τέλους τοῦ ἔτους τούτου ἡ σχέσις τῶν δύο δεικτῶν ἀπέβη σταθερωτέρα, δεδομένου ὅτι καθ' ὅλον τὸ δεκάμηνον τοῦτο χρονικὸν διάστημα ὁ δείκτης κόστους ζωῆς ἦτο πάντοτε $2-3\frac{1}{2}$ περίπου φορὰς ὑψηλότερος τοῦ δείκτου τῆς κυκλοφορίας, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ ὕψωσις τῶν τιμῶν ὀφείλεται κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$ περίπου εἰς τὴν ἀντίστοιχον αὐξήσιν τοῦ ποσοῦ τῆς κυκλοφορίας. Ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1944 ἡ ἀπόστασις τῶν δεικτῶν κατέστη ἐντονωτέρα, ἐξελιχθεῖσα ἀπὸ ὑπερεπταπλασία κατὰ Ἰανουάριον εἰς πεντηκονταπλασίαν τὸν Αὐγουστον καὶ εἰς σχεδὸν ἐξηκοσιαπλασίαν τὸν τελευταῖον μῆνα τῆς Κατοχῆς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ ἄμεσος μὲν ἐπίδρασις τοῦ χαρτονομίσματος ἐπὶ τῶν τιμῶν ἐξελλίσσετο κατὰ φθίνοντα ρυθμὸν ἀλλ' ἡ ἔμμεσος (ταχύτης κυκλοφορίας καὶ ψυχολογικὸς ἐπηρεασμὸς) ἦτο ὅλον ἐν μεγαλυτέρα.

V. ΤΟ ΕΙΣ ΧΡΥΣΟΝ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΛΑΠΑΝΗΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΩΣ

Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρων καθίσταται ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ κόστους στοιχειώδους συντηρήσεως εἰς χρυσᾶς ἀγγλικᾶς λίρας, καθόσον τοιοῦτοτρόπως φαίνεται σαφέστερον ἡ ἐξέλιξις τῆς εἰς χρυσὸν ἀξίας τῶν εἰδῶν τοῦ πίνακος. Ἐπὶ πλεόν ἡ χρυσῆ λίρα Ἀγγλικᾶς ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον πρὸς τὸ ὅποιον κατὰ κύριον λόγον ἐπεζητήθη ἡ διέξοδος ἐκ τῆς φυγῆς πρὸ τῆς δραχμῆς καὶ ἀπετέλεσε τὸ κύριον συναλλακτικὸν μέσον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Κατοχῆς. Ἡ ἀνατίμησις τῆς λίρας καὶ γενικώτερον τοῦ χρυσοῦ ἀπετέλεσαν ἐν ἐκ τῶν ψυχολογικῶν αἰτίων τῆς ὑπερμέτρου ἀνόδου τῶν τιμῶν.

Ὁ κατωτέρω πίναξ IV δεικνύει τὴν πορείαν τοῦ κόστους ζωῆς εἰς χρυσᾶς Ἀγγλικᾶς λίρας.

Ὁ πίναξ οὗτος δεικνύει ὅτι τὸ εἰς χρυσὸν κόστος τῶν εἰδῶν τοῦ πίνακος I κατὰ τὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς ἐμειώθη, γεγονός τὸ ὅποιον ἀποδεικνύει τὴν ταχυτέραν ἀνατίμησιν τῆς λίρας ἔναντι τῆς τῶν ἀγαθῶν. Εἰς μερικὰς περιπτώσεις μάλιστα ἡ διαφορὰ εἰς τὴν ἀνατίμησιν μεταξύ λίρας καὶ τροφίμων ὑπῆρξε τόσο μεγάλη, ὥστε ἤρκει τὸ $\frac{1}{3}$ ἢ καὶ τὸ $\frac{1}{5}$ τοῦ ἀρχικοῦ (1940) ποσοῦ λιρῶν διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν αὐτῶν εἰδῶν. Μόνον εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις ἢ εἰς λίρας ἀξία τῶν εἰδῶν ὑπέβη τὴν προπολεμικὴν καὶ συγκεκριμένως τὸν Ἰούνιον τοῦ 1942 κατὰ $6\frac{1}{2}$ σελίνια καὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1944 κατὰ 14 σελίνια περίπου. Ἀπὸ τῆς ἐξεταζομένης πλευρᾶς ἡ μεγαλυτέρα ὕψωσις ἐσημειώθη κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944, ὅτε αἱ εἰδικαὶ συνθῆκαι τῆς ἀγορᾶς ἐκράτησαν τὴν μὲν τιμὴν τῆς χρυσῆς λίρας σχεδὸν εἰς στασιμότητα, τὰς δὲ τιμὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνεβίβασαν ἀποτόμως, εἰς τρόπον, ὥστε ἡ ἀξία τῶν εἰδῶν τοῦ πίνακος ὑπέβη τὰς 10 λίρας.

ΠΙΝΑΞ IV.—'Αξία ειδῶν συντηρήσεως εἰς χρυσᾶς λίρας Ἀγγλίας.

Χρονολογία	Κόστος ειδῶν συντηρή- σεως	Τιμαὶ χρυσῆς λίρας	Κόστος εἰς χρυσᾶς λίρας	Κόστος ειδῶν συντηρήσεως	Τιμαὶ χρυσῆς λίρας	Κόστος εἰς χρυσᾶς λίρας
1940			λ. σ. π.	1943		
Μ.Ο.	3745	1100	3 8 1			
1941						λ. σ. π.
Ἰαν.	3956	1250	3 3 3	339826	144000	2 7 2
Φεβρ.	3971	1300	3 1 1	304293	134600	2 5 3
Μάρτ.	4133	1400	2 19 0	340142	162040	2 1 1
Ἀπρ.	4250	1500	2 16 8	436460	172300	2 1 8
Μάϊος	5332	4500	1 3 8	418502	240560	1 14 9
Ἰούν.	7495	11500	0 13 0	457170	312300	1 9 3
Ἰούλ.	11965	11900	1 0 1	547950	326800	1 13 5
Αὐγουστ.	15185	11300	1 6 10	684055	369556	1 17 0
Σεπτ.	21249	12900	1 12 11	791816	430571	1 16 9
Ὀκτ.	28365	21400	1 6 6	1327821	774660	1 14 3
Νοέμβρ.	46623	28500	1 13 0	2371162	1286667	1 16 10
Δεκέμ.	60513	21100	2 17 4	3102640	1531000	2 0 6
1942				1944		
Ἰαν.	70478	23500	2 19 11	7919413	3126500	2 10 7
Φεβρ.	98133	28200	3 9 11	11429445	5468300	2 1 9
Μάρτ.	111195	34600	3 4 3	32185465	15003000	2 2 10
Ἀπρ.	151919	49900	3 0 10	44245747	37583000	1 3 6
Μάϊος	173307	57600	3 0 2	115020008	100680000	1 2 10
Ἰούν.	218875	58500	3 14 9	281696667	125460000	2 4 10
Ἰούλ.	225499	118100	1 18 2	621496118	374950000	1 13 1
Αὐγουστ.	326673	196300	1 13 3	3940793331	2536400000	1 11 0
Σεπτ.	366343	214400	1 14 2	79478192000	18340000000	4 6 8
Ὀκτ.	583848	430000	1 7 1	6007519000000	2233200000000	2 13 9
Νοέμβρ.	476102	274000	1 14 9	28320000000000	97650000000000	2 18 0
Δεκέμ.	333590	146000	2 5 8	204845000000000	199000000000000	10 5 11

Μάιος	100	70	100	70	100	70
Ἰούνιος	100	50	100	50	100	50
Ἰούλιος	148	46	140	44	119	37
Αὐγουστος	148	36	140	34	172	42
Σεπτέμβρ.	148	26	140	25	172	30
Ὀκτώβρ.	148	19	140	18	172	22
Νοέμβρ.	148	12	210	17	172	13
Δεκέμβρ.	148	9	210	13	215	13

1942

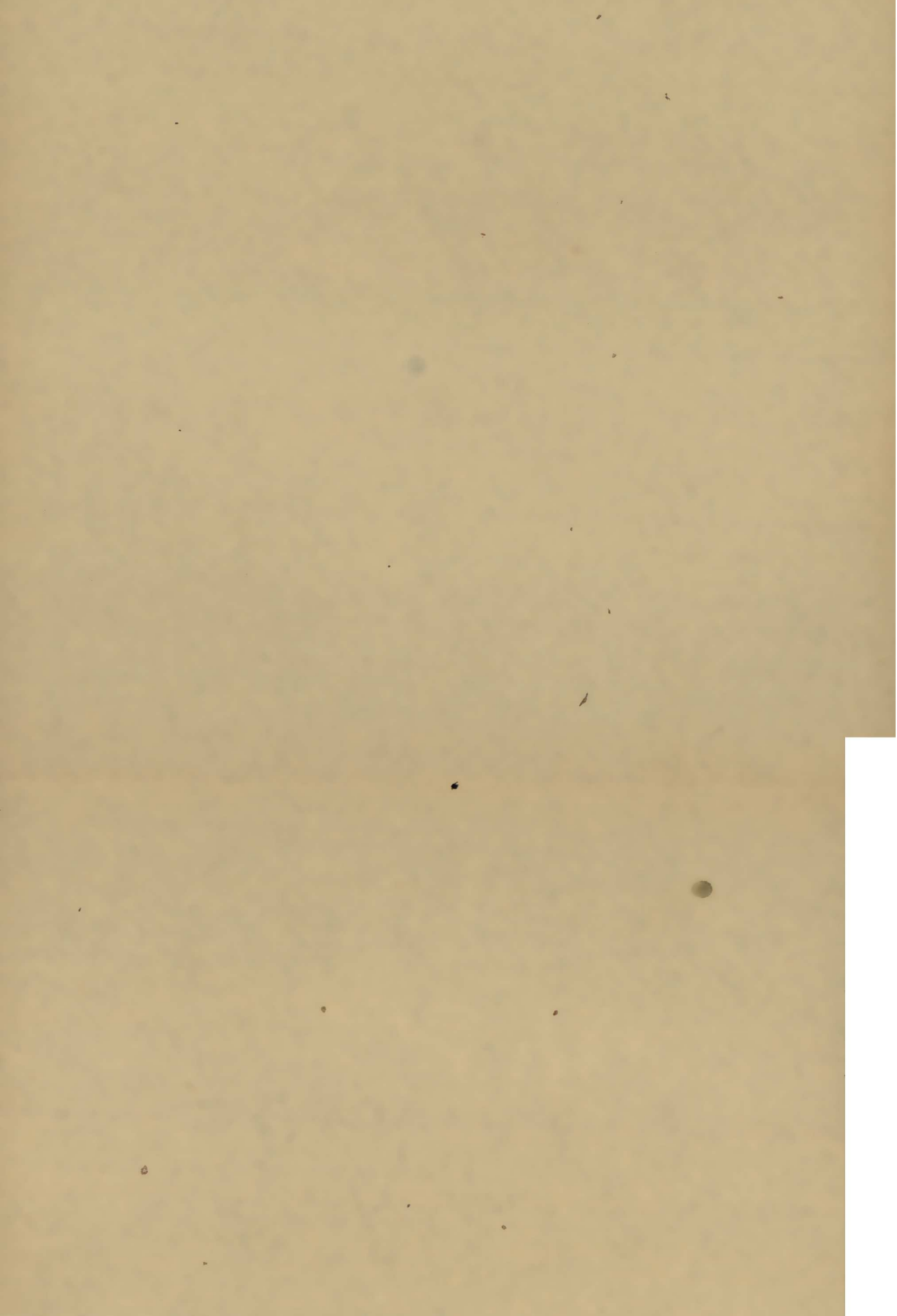
Ἰανουάρ.	197	10	210	11	241	12
Φεβρ.	296	11	257	10	362	13
Μάρτ.	296	10	280	9	362	12
Ἀπρίλ.	296	7	280	7	362	8
Μάιος	296	6	280	6	362	7
Ἰούνιος	579	10	508	9	290	4
Ἰούλιος	579	10	761	13	543	9
Αὐγουστος	579	7	1142	13	1019	11
Σεπτέμβρ.	2238	23	2721	28	1164	11
Ὀκτώβρ.	2238	14	3198	30	1254	8
Νοέμβρ.	2238	18	4222	33	1551	12
Δεκέμβρ.	2238	25	4222	47	1551	17

1943

Ἰανουάρ.	3217	35	4222	46	1551	17
Φεβρ.	3217	39	7391	91	1685	20
Μάρτ.	3217	35	7331	80	1862	20
Ἀπρίλ.	3217	27	7331	62	1862	15
Μάιος	4164	37	7331	65	1862	16
Ἰούνιος	4390	35	11942	97	2686	22
Ἰούλιος	4816	32	11942	81	3414	23
Αὐγουστος	7184	39	15601	85	3414	18
Σεπτέμβρ.	7184	34	15601	73	4345	20
Ὀκτώβρ.	13868	39	28703	80	6307	17
Νοέμβρ.	18829	28	28703	43	10398	15
Δεκέμβρ.	18829	22	28703	34	14000	16

1944

Ἰανουάρ.	25494	12	43055	20	21933	10
Φεβρ.	90052	29	57406	18	28000	9
Μάρτ.	148131	17	76541	8	37333	4
Ἀπρίλ.	320157	27	114812	9	56000	4
Μάιος	585947	19	229624	7	112000	3
Ἰούνιος	1298230	17	459248	6	224000	2
Ἰούλιος	5250000	31	1224661	7	597333	3
Αὐγουστος	47263947	44	5295000	50	10465994	10
Σεπτέμβρ.	797493473	37	1796500000	84	352134020	68
Ὀκτώβρ.	109445526315	66	112630000000	70	1336185567100	66
Νοέμβρ.	6855157894736	84	7000000000000	92	11108242268041	146
Δεκέμβρ.	7850000000000	14	9350000000000	17	19400000000000	35



VI. ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΜΙΣΘΟΙ

Ἐρωτᾶται τέλος, ἐὰν οἱ παρασχεθέντες κατὰ τὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς μισθοὶ ἔλαβον τὰς ἀναγκαίας ἀναπροσαρμογὰς διὰ νὰ προσδώσουν εἰς τὴν ἐργαζομένην μάζαν τοῦ λαοῦ τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀγοραστικῶν ἱκανότητα. Ἐν ἄλλοις λόγοις τίθεται τὸ ἐρώτημα κατὰ πόσον διετήρησεν ὁ μισθὸς τὴν πραγματικὴν του ἀξίαν. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς ἐχορηγήθησαν πολλαὶ εἰς ἀριθμὸν καὶ σημαντικαὶ εἰς ἔκτασιν αὐξήσεις τῶν μισθῶν κατ' ἄμεσον ἢ ἔμμεσον τρόπον, ὡς συνέβη διὰ τῆς παροχῆς ἐπιδόματος σισσιτίου καὶ τῆς χορηγήσεως τοῦ ἀντιτίμου ὀρισμένων εἰδῶν συντηρήσεως, πλὴν ὅμως αἱ αὐξήσεις αὗται ὑπελείφθησαν πάντοτε τῆς πορείας τοῦ τιμαρίθμου κόστους ζωῆς καὶ συνεπῶς ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν μισθῶν ἦτο πάντοτε κατωτέρα τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου, κατελθοῦσα εἰς ὀρισμένας περιόδους (ἰδίως κατὰ τὸ 1942 καὶ τὸ 1944) εἰς πολὺ χαμηλὰ ποσοστὰ αὐτοῦ.

Εἰς τὸν παρατιθέμενον πίνακα V, γίνεται σύγκρισις τῆς ἐξελίξεως τῶν ὀνομαστικῶν καὶ πραγματικῶν μισθῶν τριῶν κατηγοριῶν μισθοσυντηρήτων ἀτόμων ἦτοι: α) Δημοσίων ὑπαλλήλων μὲ βασικὰς προπολεμικὰς ἀπαδοχὰς 3.800 δραχ. β) ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων μὲ βασικὸν προπολεμικὸν μισθὸν 4.000 δραχ. καὶ γ) ἀνειδικεύτων ἐργατῶν μὲ προπολεμικὸν ἡμερομίσθιον 58 δραχμῶν.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω πινάκων ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἐξῆς:

α'. Τὰ ἐπίπεδα ἀμοιβῆς τῶν διαφόρων μισθοσυντηρήτων τάξεων ἐξελιχθησαν κατὰ τρόπον σχεδὸν παράλληλον ἐν τῇ γενικότητί των μέχρι Ὀκτωβρίου 1942 (φθίνουσα ἐξέλιξις πραγματικῶν μισθῶν μὲ ἐλαφρὰς διακυμάνσεις). Ἐκτοτε καὶ μέχρι τέλους σχεδὸν τοῦ 1943 ἡ πορεία τῶν πραγματικῶν μισθῶν τῶν διαφόρων κατηγοριῶν ἀκολουθεῖ μὲν σαφεῖ ὑψωτικὴν ἐξέλιξιν ἀλλὰ σημειώνει διαφορὰν, ἀφοῦ τῶν μὲν ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων κυμαίνεται ἀπὸ 34—97%, τῶν δημοσίων, ὑπαλλήλων ἀπὸ 22—39% καὶ τῶν ἐργατῶν ἀπὸ 5—23%. Τέλος κατὰ τὸ 1944 μεταβάλλεται, ἀφ' ἐνὸς ἡ γενικὴ τάσις τῶν πραγματικῶν μισθῶν (γίνεται πτωτικὴ) καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ διαφορισμὸς τῆς ἐξελίξεως κατὰ κατηγορίαν, σχετικῶς μόνον ὑπὲρ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ δὴ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς κατοχῆς οἱ πραγματικοὶ μισθοὶ τῶν ἰδιωτῶν μισθωτῶν, ὡς προκύπτουν ἐκ τοῦ πίνακος, ἀνέρχονται εἰς ἐλάχιστον ποσοστὸν τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου των. Τοῦτο ὅμως εἶναι μᾶλλον φαινομενικόν, καθόσον αἱ αὐξήσεις τῶν τιμῶν ἦσαν τόσο συχναὶ καὶ ἀπτόμοι ὥστε ὁ μέσος ὄρος ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῶν μεγάλων ἀριθμῶν τῶν τιμῶν τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ οἰκείου μηνός, ἐνῶ οἱ μισθοὶ καταβαλλόμενοι τμηματικῶς κατευθύνονται εἰς τὴν ἀγορὰν κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῶν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ πραγματικαὶ τιμαὶ ἦσαν πολὺ χαμηλότεραι.

β'. Ὁ πρὸ τοῦ πολέμου ὑφιστάμενος διαφορισμὸς μισθοῦ μεταξὺ τῶν διαφόρων

βαθμῶν καὶ εἰδικότητων ἠμβλύθη κατὰ τὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας αἱ ἀποδοχαὶ σχεδὸν ἰσοπεδώθησαν. Ἐδημιουργήθη ὅμως σὺν τῷ χρόνῳ νέος λόγος διαφορισμοῦ αὐτῶν μετὰ βάσιν κοινωνικὴν, ἥτοι μετὰ κριτήριον τὰ οἰκογενειακὰ βάρη. Οὕτω κατώτεροι ὑπάλληλοι ἢ ὑπηρεταὶ βαρυνόμενοι μετὰ τὴν συντήρησιν οἰκογενείας ἐλάμβανον συνολικὰς ἀποδοχὰς ἀνωτέρας τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἀνευ οἰκογενείας ἀνωτέρων ἢ καὶ ἀνωτάτων ὑπαλλήλων.

γ'. Δι' ὠρισμένας κατηγορίας μισθωτῶν (τραπεζητικοί, ἐργάται ἀρχῶν κατοχῆς κ.λ.π.) ἴσχυον εἰδικὰ μισθολόγια, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἄλλαι κατηγορίαι (προσωπικὸν τραπεζῶν, βιομηχανικῶν, εἰδῶν διατροφῆς, σιδήρου, καπνοῦ κλπ.) ἐλάμβανον σημαντικὰς παροχὰς εἰς εἶδος κατὰ βούλησιν τοῦ ἐργοδότη, αἱ ὁποῖαι ἀνεβίβαζον τὸ πραγματικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀποδοχῶν των εἰς ὅρια ἀνώτερα τῶν σημειουμένων εἰς τοὺς ἀνωτέρω πίνακας. Διὰ τοὺς κρατικοὺς ὑπαλλήλους καὶ τοὺς τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν τὸ τελευταῖον τοῦτο συνέβη εἰς πολὺ μικροτέραν κλίμακα.

δ'. Ἡ πραγματικὴ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν μισθῶν ὑπῆρξε πολλάκις μικροτέρα ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει ὁ πίναξ, καθ' ὅσον ὠρισμένοι αὐξήσεις τῶν ἀποδοχῶν ἐγένοντο ἐκ τῶν ὑστέρων μετὰ ἀναδρομικὴν ἰσχὺν καὶ συνεπῶς, ὅταν εἰσπεράχθησαν, ἀντεπροσώπευον μικροτέραν ἀγοραστικὴν δύναμιν ἐκείνης τὴν ὁποίαν θὰ εἶχον ἐὰν κατεβάλλοντο εἰς τὸν προσήκοντα χρόνον. Ἐξ ἄλλου κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς Κατοχῆς, παρὰ τὸν κατὰ βραχύτατα χρονικὰ διαστήματα (δεκαήμερα καὶ πενθήμερα) ὑπολογισμὸν τοῦ ἀντιτίμου τῶν τροφίμων, διεπιστοῦτο πολλάκις διαφορὰ εἰς βάρος τῶν ὑπαλλήλων ἐκ τοῦ λόγου τῆς καταβολῆς τῶν χρημάτων 1-2 ἡμέρας μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως. Διὰ τοῦτο ἐνίοτε παρείχετο ὑπὸ τὴν πίσιν τῶν ὑπαλλήλων συμπληρωματικὸν ποσόν.

Γενικῶς εἰπεῖν, αἱ μισθοσυντήρητοι τάξεις ἐν τῷ συνόλῳ των δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀνταποκριθῶν διὰ τοῦ εἰσοδήματος τῆς ἐργασίας των οὐδὲ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς στοιχειώδους συντηρήσεως, ἀφοῦ, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν πινάκων, ὁ μισθὸς μόνον τμήμα τῆς πρὸς τοῦτο δαπάνης ἐκάλυπτε. Τὸ ἐλλεῖπον τμήμα ἐκαλύφθη ἐν τινι μέτρῳ διὰ τοῦ προϊόντος τῆς ἐκποιήσεως τῆς τυχόν κατεχομένης ἀκινήτου ἢ κινητῆς περιουσίας των ἢ καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιακῶν των ἀντικειμένων. Εἰς ὅσας περιπτώσεις δὲν παρενέβαιεν ὁ παράγων οὗτος ἢ ἄλλος τις ἀνάλογος (παραλαβὴ τροφίμων ἐκ τῶν ἐπαρχικῶν ἢ παράλληλος ἀσκήσις ἄλλου ἐπαγγέλματος) τὸ κενὸν ἐπλήρωσεν ἡ υἰεΐα ἢ καὶ αὐτὴ ἢ ζωὴ τοῦ ἐντίμου μισθωτοῦ.